

Utbildningsförvaltningen
Lina Brage

2025-02-06

Dnr BOU 2024-186
Dnr KS 2024-288

Barn- och ungdomsnämnden

Motion (KD) - Det är hög tid att sätta barnen i fokus, svar

Förslag till barn- och ungdomsnämndens beslut

1. Utbildningsförvaltningens förslag tillstyrks.

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Utbildningsförvaltningens förslag tillstyrks.

Förslag till kommunfullmäktiges beslut

1. Motionen avslås med hänvisning till att riktvärdet för barngruppernas storlek ska ses som riktmärken och att gruppstorleken kan variera utifrån barnens behov och verksamhetens förutsättningar. Enligt skollagen är det rektor som beslutar om sin enhets inre organisation och i Läroplan för förskolan framgår att det är barnens behov och intressen som ska ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av utbildningen.

Ärende

Liselotte Fager (KD) och Annika Lejon (KD) föreslår i en motion daterad 2024-03-05 att:

- Kommunfullmäktige antar att barngrupperna på kommunens förskolor ska följa Skolverkets riktlinjer om max 12 barn i småbarnsgrupper (1–3 år) och max 15 barn i stora barngrupper (4–5 år).
- Ge Utbildningsförvaltningen i uppdrag att utreda hur dessa mål kan uppnås så snart som möjligt.

Motionärerna beskriver att 2022 års statistik från Skolverket visar en bild av att förskolan i Linköpings kommun förändrats dramatiskt. Från att tidigare ha varit en kommun med några av landets minsta barngrupper har Linköpings kommun nu större barngrupper än genomsnittet. Totalt var 61 procent av barngrupperna i Linköpings kommun större än Skolverkets riktmärke för storlek på barngrupper, och för 4–5-åringarna var siffran 75 procent. Motionärerna skriver vidare att man motsätter sig att barngrupperna blir större i samband med att förskolor slås ihop och läggs ner i Linköpings kommun.

Utbildningsförvaltningen föreslår att motionen avslås med hänvisning till att siffrorna för barngruppernas storlek ska ses som riktmärken och att gruppstorleken kan variera utifrån barnens behov och verksamhetens förutsättningar. Enligt skollagen är det rektor som beslutar över enhetens inre organisation och i läroplanen för förskolan framgår att det är barnens behov och intressen som ska ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av utbildningen. I det nya verksamhetssystemet registreras barnen per avdelning. Arbetssättet är fortsatt att man arbetar i mindre grupper under dagen.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse – Motion (KD) - Det är hög tid att sätta barnen i fokus, svar

2025-02-06

Bilaga - Motionen

Bakgrund

Barngruppers storlek och sammansättning

Enligt skollagen (8 kap. 8 §) ska huvudmannen se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek. Hur många barn en barngrupp i förskolan får bestå av är inte närmare reglerat. Som riktmärke rekommenderar Skolverket 6–12 barn per barngrupp för barn i åldern 1–3 år. För barn i åldern 4–5 år är riktmärket 9–15 barn per barngrupp. Från och med 2019 ingår inte längre ”avdelning” i definitionen av barngrupp. Med barngrupp avses den grupp som barnen ingår i större delen av dagen i förskola.

Gruppstorleken kan variera utifrån barnens behov och verksamhetens förutsättningar. Skolverkets siffror är just riktmärken. Personalens utbildning och kompetens är den viktigaste kvalitetsfaktorn i förskolan, men även personaltätheten relaterat till antal barn, barngruppens sammansättning och den fysiska miljön (såsom lokalernas storlek och miljöns utformning) är faktorer som påverkar vad som kan anses vara en lämplig storlek på barngruppen¹. Med barngruppens sammansättning menas till exempel barnens åldrar, andelen barn som behöver särskilt stöd i sin utveckling, andelen barn som har ett annat modersmål än svenska, socioekonomiska förhållanden och vilka tider barnen är på förskolan. Riktmärket ska tolkas som något att förhålla sig till och inte något statiskt. Det kan alltså vara både färre eller fler barn i en barngrupp än vad riktmärket anger, beroende på hur väl de tidigare nämnda faktorerna fungerar tillsammans.

Forskningen visar att det är komplext att definiera vad en ”liten” respektive ”stor” barngrupp är². Faktorerna och hur de samspelar med varandra påverkar förskolans kvalitet och hur många barn det kan vara i gruppen för att den ska fungera. Om faktorerna på något sätt inte samverkar kan arbetslaget och barnen uppleva gruppen som liten, stor eller för stor. Ett riktmärke för barngruppers storlek i förskolan bör anpassas efter barnens ålder (1–3 år och 4–5 år) och relateras till indikatorerna ovan.

Barngruppens storlek i förhållande till förskolans storlek

Barngruppens storlek är inte beroende av förskolans storlek. En större förskola innebär inte automatiskt större barngrupper. En större förskola med fler pedagoger och fler barn kan både medföra fördelar och utmaningar, beskriver Adrian Forssander som är undervisningsråd med ansvar för förskolefrågor på Skolverket. På större förskolor ökar möjligheten för dialog mellan legitimerade förskollärare och det är lättare att frigöra tid för reflektion och planering för pedagoger. Det är även lättare att bemanna vid sjukdom och kompetensutveckling med ordinarie personal istället för nya okända vikarier.

¹ Skolverket (2017). Allmänna råd med kommentarer om måluppfyllelse i förskolan

² Skolverket (2016). Barngruppers storlek i förskolan

Det finns även ekonomiska fördelar med större förskolor avseende lokalvård och matlagning. På större, men även på mindre förskolor, behöver mindre grupper formas kontinuerligt under stor del av dagen. Verksamheten behöver även organiseras så att barnen inte möter alla barn och alla pedagoger. Det handlar exempelvis om att alla barn inte är ute samtidigt på samma yta, att det finns möjlighet att turas om att vistas i vissa rum, samt att lokalerna kan delas in så att man kan arbeta i mindre grupper. Allt det här är görbart inom både små och stora förskolor, menar Adrian Forssander.

Barngruppens storlek i Linköpings kommun

Varje år rapporterar Utbildningsförvaltningen in siffror på storleken på barngrupper i Linköpings kommunala förskolor. Det används som underlag till Statistiska centralbyrån (SCB) som varje år redovisar statistik för hela landets förskolor. Linköpings siffror från 2022 sticker ut då sättet att rapportera in siffror har förändrats. Tidigare rapporterades siffrorna in på gruppnivå. Från 2022 har Linköpings kommun ett nytt verksamhetssystem där barnen registreras per avdelning. Att göra redovisning såsom 2021 och tidigare krävde en manuell hantering och innebar att medarbetare ute i verksamheterna var tvungna att göra inrapporteringar till redovisningen. Det hörde även samman med att det ställdes andra krav på redovisning av statsbidraget för mindre barngrupper och då behövde ändå arbetet göras. Nu används istället det som finns i verksamhetssystem i rapporteringen till SCB vilket minskar administration ute på förskolorna.

I det nya verksamhetssystemet registreras barnen per avdelning vilket gör att snittet är betydligt lägre före 2022. 2021 var snittet 7,4 barn per barngrupp i Linköpings kommunala förskolor, 2022 var siffran 17,4 vilket ser ut som en stor ökning. Storleken på barngrupperna har dock inte förändrats speciellt mycket. Hade vi räknat på samma sätt 2021 som 2022 hade det då varit 0,1 barn i skillnad jämfört med 2022.

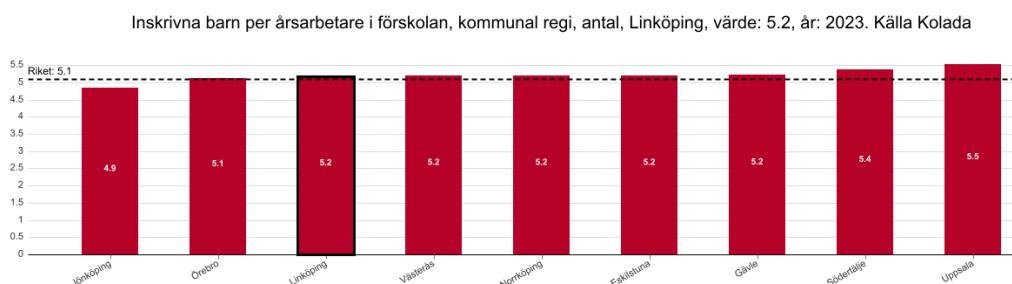
2021: 6367 barn och 367 avdelningar ger 17,3 barn/avdelning.

2022: 6154 barn och 354 avdelningar ger 17,4 barn/avdelning.

Arbetsättet är dessutom fortsatt att man arbetar i mindre grupper under dagen. Dessa grupper är dock inte alltid konstanta och därmed kan man inte heller säga att det är i en specifik grupp som varje barn är större delen av dagen då grupperna anpassas utifrån barnens behov, intresse och planerad utbildning och undervisning.

En förutsättning för att kunna dela in barnen i mindre grupper över dagen är personaltätheten. Det är inte reglerat och det finns inget riktmarke för vilken

personaltäthet som förskolan måste ha. Forskning³ visar att det viktigaste för en god kvalitet i förskolan är personalens utbildning och kompetens. Nedan diagram visar inskrivna barn per årsarbetare i kommunal förskola, Linköpings kommun jämfört med riket samt R9.

I barn- och ungdomsnämndens internbudget för 2025 med plan för 2026–2030 finns politiska satsningar på ökad bemanning inom förskolan om 35 miljoner kronor. Genom den förstärkta ekonomin skapas förutsättningar att arbeta längre tid under dagen i mindre grupperingar.

Organisation utifrån skollagen och läroplanen

Om Linköpings kommun enligt motionärernas förslag skulle följa Skolverkets riktlinjer om max 12 barn i barngrupper 1–3 år och max 15 barn i barngrupper 4–5 år skulle alla barngrupper behöva göras åldersindelade utifrån denna uppdelning. Detta skulle vara problematiskt utifrån flera olika aspekter. Enligt skollagen 8 kap. 15 § ska barn erbjudas plats vid en förskoleenhet så nära barnets eget hem som möjligt samt att skälig hänsyn ska tas till barnets vårdnadshavares önskemål. Vi vet alltså inte vilka åldrar barnen har som kommer att placeras på förskolorna. På någon förskola kanske det är många barn som då skulle tillhöra en barngrupp 1–3 år och få barn som skulle tillhöra en barngrupp 4–5 år eller vice versa. På en mindre förskola skulle det till och med kunna bli väldigt få barn i en grupp. Per den 15 oktober 2023 var det flera förskolor som hade sex barn födda 2018 och 2019 och då alltså skulle utgöra en barngrupp 4–5 år.

Ska uppdelningen vara på detta sätt följs heller inte läroplanen för förskolan där det beskrivs att det är de behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för som ska ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av utbildningen. Utifrån skollagen 8 kap. 10 § framgår även att det är rektor som beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov, vilket också utifrån motionärernas förslag inte blir möjligt att efterleva.

³ Skolverket (2017). Allmänna råd med kommentarer om målpuppfyllelse i förskolan

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till beslut medför inga ekonomiska konsekvenser.

Kommunala mål

- Maximalt lärande. Alla barn och elever utmanas utifrån sina förutsättningar för att nå så långt som möjligt i lärande och kunskapsutveckling.
- Likvärdiga möjligheter. Förskola/skola är likvärdig där varje barn/elev har möjlighet att lyckas
- Lust och engagemang. Alla barn och elever känner sig trygga och motiverade till lärande

[Länk till kommunfullmäktiges övergripande mål](#)

Jämställdhet

En jämställdhetsanalys har inte bedömts relevant och har därför inte genomförs. Förslaget till beslut påverkar inte barn och elever olika utifrån deras könsidentitet.

Samråd

Samråd har inte genomförts i beredningen av detta ärende.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

MBL-information eller förhandling är inte påkallad.

Kommunledningsförvaltningen

Utbildningsförvaltningen

Paul Håkansson

Robert Bredberg

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen
Motionärerna